

Порівняльний аналіз англійських та українських фразеологізмів, свідчить, що англійським фразеологізмам із компонентами та не завжди відповідають українські стійкі сполуки з аналогічними лексемами. До речі, в англійській мові частіше вживаються фразеологізми зі словом *water*, а зі словом *fire* їх майже вдвічі менше.

Література

1. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. / К.Т.Баранцев. – К.: Знання, 2005. – 1055 с.
2. Івченко А. Українська народна фразеологія: ареали, етимологія. / А.Івченко. – Х.: Наукові розвідки, 1996. – 155с.
3. Кузьмин С.С. Русско-английский словарь пословиц и поговорок. / С.С.Кузьмин, Н.Л.Шадрин. – СПб.: Лань, 1996. – 353 с.
4. Олійник І.С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. – Х.: Прапор, 1997. – 461 с.
5. Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 494с.

Докукіна М.Є.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – викл. Колбіна Н. В.

Мовні засоби вираження концепту КОМІЧНЕ в коротких англомовних оповіданнях

Незважаючи на постійний інтерес лінгвістів до гумористичного дискурсу, все ще нез'ясованим залишається механізм створення сміхового ефекту. Лінгвокогнітивне спрямування роботи надає змогу експлікувати концептуальний зміст комічних ситуацій, представлених в коротких англомовних оповіданнях.

Актуальність цієї статті визначається загальною спрямованістю сучасних досліджень з художньої семантики на розробку способів виявлення концептуального змісту літературних творів. Тема роботи є актуальною у світлі уваги когнітивної поетики до вивчення ідіостилів письменників з урахуванням співвідношення етнокультурного й індивідуально – авторського в тезаурусі творчої особистості, особливостей реалізації картини світу в коротких англомовних оповіданнях. Актуальним у цьому плані є застосування теоретико-методологічного апарату когнітивної поетики що уможливило реконструкцію художніх концептів як складників концептуального простору КОМІЧНОГО в коротких англомовних оповіданнях.

Метою статті є виявлення мовних засобів створення комічного ефекту та розкриття концептуального змісту коротких англомовних оповідань шляхом реконструкції художніх концептів як складників концептуального простору КОМІЧНОГО.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що моделювання комічної ситуації здійснюється в термінах теорії когнітивної лінгвістики. Новим є поняття рефреймінгу, за допомогою якого відтворюється розгортання концепту КОМІЧНЕ в межах цього тексту. Уперше простежується ситуативне й композиційне розгортання нелексикалізованого концепту КОМІЧНЕ в коротких англомовних оповіданнях.

Концепт КОМІЧНЕ має багато різноманітних засобів у мові, які існують для його вираження. Для найбільш узагальненого позначення КОМІЧНОГО в сучасній англійській мові існує лексема LAUGH, яка має багато характеристик. Лексичний аналіз цієї одиниці спрямовано на виявлення специфіки змісту концепту КОМІЧНЕ, їй приписують такі характеристики:

негативні: absurd, eccentric, ridiculous, foolish, whimsical, quaint, asinine, ludicrous, farcical;

позитивні: amusing, bizarre, comic, funny, droll, facetious, jocose, diverting, humorous, waggish, mirthful.

Аналіз фразеологічних та сталих виразів, які характеризують смішне з різних сторін, дозволяє виокремити такі, які носять позитивний характер: *to laugh oneself into fits*, *to laugh oneself into conclusions* – сміятися до упаду; *to crack a joke* – відколоти жарт; *to play the fool* – дуріти; *to roar with laughter* – покатуватися від сміху; *to make a joke* – шуткувати і ті, які носять негативний характер: *to laugh up one's sleeve* – сміятися в “кулак”, крадькома; *laughing-stock* – посміховисько; *to raise/to turn the laugh against somebody* – поставити когось у смішне становище; *to laugh to scorn* – висміювати; *to pull somebody's leg* – посміятися над кимось; *to make fun of somebody* – сміятися над кимось.

Найбільш частіше з іменником LAUGH/LAUGHTER вживаються прикметники *loud* – гучний, *shrill* – дзвінкий, *contagious* – заразливий.

Концепт КОМІЧНЕ може об'єктивуватися у різні способи, в тому числі і завдяки мові.

Вербалізовані за допомогою лексичних засобів концепти можна назвати лексикалізованими [8, с. 363].

Лексикалізований концепт КОМІЧНЕ може знайти вираження за допомогою таких словосполучень: *to burst into laughter* – розсміятися; *to laugh down* – засміятися; *on the laugh* – сміючись; *to give a laugh* – розсміятися; *to make fun at somebody's expense* – сміятися над кимось; *to laugh over* – обговорювати в жартівливому тоні; *to raise a laugh* – визивати сміх.

Нелексикалізований концепт КОМІЧНЕ знаходить у коротких англійських оповіданнях дещо інше вираження. На основі опрацьованого ілюстративного матеріалу було виявлено ситуативне та композиційне розгортання цього концепту.

Прикладом композиційного розгортання нелексикалізованого концепту КОМІЧНЕ є оповідання Грегоріо Лопес і Фуентеса “A letter to God”.

Жив собі чоловік на ім'я Ленчо, мав родину та поле, за рахунок якого годував свою сім'ю. Одного разу пішов дуже сильний дощ і весь врожай було пошкоджено. Він і його родина не мали ані грошей, ані продуктів щоб прогодувати себе, тож Ленчо вирішив написати лист до Бога, в якому просив грошей на відновлення свого врожаю. “God,” he wrote, “if you don't help me, my family and I will go hungry this year. I need a hundred pesos in order to resow the field...”. Коли поштар побачив надпис на конверті, то він спочатку довго сміявся, а потім, прочитавши листа, його так вразила непохитна віра Ленчо у Бога, що він вирішив допомогти йому. Але у поштаря не було 100 песо, отже він поклав у конверт всього лише 70 песо і підписався на конверті “Бог, для Ленчо” і почав чекати на нього.

Коли Ленчо прийшов на пошту і отримав свого листа, він, відкривши конверт, дуже розізлився, а потім почав писати відповідь “...the moment that the letter fell into the mailbox the postmaster went to open it. It said: “God: of the money that I asked you for, only seventy pesos reached me. Send me the rest, since I need it very much. But don't send it to me through the mail, because the post-office employees are a bunch of crooks. Lencho””.

На основі теорії фреймів М.Мінського, який ввів у науковий обіг поняття фрейму як структури даних для репрезентації стереотипної ситуації [6, с. 152] та класифікації фреймів за Жаботинською відтворимо фрейм ситуації “Допомога”, представленої в оповіданні Грегоріо Лопес і Фуентеса “A letter to God”.

У термінах Жаботинської такий фрейм є акціональним, конститують якого виступають декілька предметів ДЕЩО/ДЕХТО, які наділяються семантичними ролями: агенс, інструмент, пацієнт, адресат, бенефіціант, мета, причина, результат тощо.

Предмет-агенс є головним учасником події, оскільки розподілення ролей між іншими учасниками події залежить від дій, які виконує агенс. Акцентом цього фрейму є взаємодія одного предмету з іншими предметами [1, с. 19-20].

Комічність ситуації, представлена в оповіданні Грегоріо Лопес і Фуентеса “A letter to God”, створюється за допомогою залучення ще одного слоту Результат у цьому фреймі, тобто замість вдячності поштар отримує звинувачення.

Таким чином, суть сміхового ефекту при композиційному розгортанні концепту КОМІЧНЕ полягає в процесі рефреймінгу, або заміні фрейму. Здійснити рефреймінг означає змінити зміст чогось, помістивши це в нову рамку, у певний когнітивний контекст, який буде відрізнятися від вихідного, що дозволить нам по-іншому інтерпретувати ті чи інші проблеми і знаходити нові рішення [7, с. 11].

Отже, ми простежили на основі теорії фреймів композиційне розгортання концепту КОМІЧНЕ в оповіданні “A letter to God”, у якому сміховий ефект досягається за допомогою непередбачуваності кінця та руйнації стереотипності бачення читачем ситуації “Допомога”.

Прикладом лексикалізованого концепту КОМІЧНЕ в цьому оповіданні можуть слугувати такі словосполучення: *to laugh heartily*, *to break out laughing*.

В оповіданні Лінзі Наміюки “The all Americans slurp” ми можемо спостерігати СИТУАТИВНЕ розгортання цього концепту. Це історія про китайську сім'ю, яка переїхала до США і не знає, як себе поводити з американцями. Усі члени сім'ї потрапляють у курйозні ситуації і поводять себе неадекватно:

Mother's approach was to memorize list of polite phrases that could cover all possible situations...once she accidentally stepped on someone's foot, and hurried blurted, “Oh, that's quite all right!” Embarrassed by her slip, she resolved to do better next time. So when someone stepped on her foot, she cried, “You are welcome!”

Одного разу члени родини завітали до французького ресторану, щоб відсвяткувати службове

підвищення їхнього батька:

Father, being an engineer, was always systematic. He took out a pocket French dictionary. "They told me that most of the items would be in French, so I came prepared." He even had a pocket flashlight, the size of a marking pen. While the mother held the flashlight over the menu, he looked up the items that were in French... as any respectable Chinese knows, the correct way to eat your soup is to slurp... it ...shows your appreciation... We showed our appreciation, shloop, went my father. Shloop, went my mother. Shloop, shloop, went my brother, who was the hungriest...

At the next table a waiter was pouring wine. When a large shloop reached him, he froze. The bottle continued to pour, and red wine flooded the tabletop and into the lap of a customer. Even the customer didn't notice anything at first, being also hypnotized by the shloop, shloop, shloop.

На основі класифікації А.П.Мартинюк виявляємо, що сміховий ефект виникає внаслідок порушення персонажами оповідання етологічних норм і підсилюється постійним повторенням слова *shloop*, яке дає змогу яскравіше уявити собі події, описані у тексті.

Виходячи з визначення О.С.Кубряковою концепту як інформаційної структури, котра відображає знання та досвід людини [3, с. 5], концепт КОМІЧНЕ можна охарактеризувати як структуровану сукупність знань читача про смішне. Вербалізовані за допомогою лексичних засобів концепти науковці називають лексикалізованими. Концепт КОМІЧНЕ в сучасній англійській мові виражаються за допомогою лексеми LAUGH та її похідних, якій приписують багато характеристик.

Таким чином, проблема створення сміхового ефекту все ще залишається відкритою і потребує подальшого дослідження.

Література

1. Жаботинська С.А. Концептуальний аналіз: типи фреймов // Вісник Черкаського університету. Сер. Філол. науки. – Черкаси. – 1999. – Випуск 11. – С. 19-20.

2. Кубрякова Е.С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С.Кубрякова, В.З.Демьянков, Ю.Г.Панкрац, Л.Г. Лузина / Под общей ред. Е.С.Кубряковой. – М.: Моск. гос. Университет, 1996. – С. 90.

3. Кубрякова Е.С. О современном понимании термина “концепт” в лингвистике и культурологии // Реальность, язык и сознание: Международный межвуз. сб. научн. тр. / Отв. Г.Р.Державина, 2002. – Вып. 2. – С. 5-15.

4. Луньова Т.В. Лексикалізований концепт ГАРМОНІЯ в сучасній англійській мові: категорії опису та принципи моделювання // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія “Лінгвістика”: Збірник наукових праць. Випуск 2. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2005. – С. 363-365.

5. Мартинюк А.П. Когнітивне підґрунтя сміхового ефекту англомовного анекдоту. // Kyiv National linguistic university 10-12 October. Abstracts. – Kyiv: Vydavnychy Tsentr KNLU, 2007. – С. 59-60.

6. Минский М. Фреймы для представления знаний. – М.: Энергия, 1979. – С. 150-152.

7. Молчанова Г.Г. Некоторые языковые механизмы вариативной интерпретации действительности // Весник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация, 2002. – Выход 2. – С. 11.

Джерела ілюстративного матеріалу

8. Lopez y Fuentes G. A letter to God. A word of fiction: Twenty Timeless Short Stories / Ed. by S. Marcus. – California: Longman; Addison – Wesley Publishing Company, Inc., 1995. P. 154-157.

9. Namioka L. The All-American Slurp. A word of fiction: Twenty Timeless Short Stories / Ed. by S.Marcus. – California: Longman; Addison – Wesley Publishing Company, Inc., 1995. P. 21-29.

Домненко І.В.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – ст. викл. Білик Г.М.

Демонологічна тема в прозі Галини Пагутяк

В українському літературознавстві “магічний реалізм” трактується як естетика, в якій органічно поєднуються елементи реального і фантастичного, побутового й міфологічного, дійсного та уявного, таємничого. Засновник терміну Ф.Рот пояснював його як таку концепцію, що протистоїть футуризму і, не відмовляючись від мімезису (відтворення дійсності), виявляє “магічний зміст”, внутрішньо притаманний повсякденню. Українська магічна проза 80-90-х рр. ХХ ст., спираючись на досвід і традицію української літератури попереднього століття, часто зверталася до набутоків зарубіжних письменників, зокрема Х.Л.Борхеса, Х.Кортасара, Д.Буцатті, Й.Друце, Н.Думбадзе. В основі новел, написаних у жанрі магічного реалізму, первісною є реалістична основа, яка допомагає